

Zakelijke zekerheden in vogelvlucht

Juristendagen 2021

Thomas Donnez

1

Agenda

1. Algemene beginselen
2. Pandwet
3. Wet Financiële Zekerheden
4. B2B-wet: impact op zakelijke zekerheden

Type here the title of the presentation

2

1

Algemene beginselen

Zakelijke zekerheden in vogelvlucht

3

Opbouw van het zakelijke zekerhedenrecht

- Onroerende goederen: Hypotheekwet
- Roerende goederen
 - Financiële activa: Wet Financiële Zekerheden (WFZ)
 - Andere roerende goederen: Pandwet
- Bijzonder statuut
 - Schepen: Belgisch Scheepvaartwetboek
 - Intellectuele eigendomsrechten: combinatie van Pandwet en sectorale wetgeving (zie verder)

Zakelijke zekerheden in vogelvlucht

4

4

Verhouding Pandwet - WFZ

- Verpanding van financiële activa kan uitsluitend verlopen onder de WFZ (de Pandwet is daarop niet van toepassing)
- Uitzondering: *white list* (art. 7 WFZ)
- Bijvoorbeeld: pand op toekomstige goederen (art. 10 Pandwet), overgang van pandrecht (art. 23 Pandwet), rangconflicten (art. 57 Pandwet),...
- Belang beperkt: geen maximumbedrag, geen bepalingen voor consumenten (opgelet: art. 2, tweede lid WFZ)

5

Zekerhedenrecht is deel van het vermogensrecht – impact nieuw goederenrecht?

- Specialiteitsbeginsel
- Vermenging – bewerking
- Eenheidsbeginsel en bestanddeelvorming
- Zakelijke subrogatie
- Onroerendmaking door incorporatie – natrekking
- Overdraagbaar en in de handel
- Verkrijging ter goeder trouw (vertrouwensleer) (oud art. 2279 BW)

6

Gewaarborgde schuldvordering

- Pand tot zekerheid van voorwaardelijke of toekomstige schuldvorderingen is geldig
- Mengal-arrest (Cass. 28 maart 1974)
 - Art. 1130 oud BW: toekomstige zaken kunnen het voorwerp van een verbintenis vormen
 - Schulden moeten voldoende bepaald of bepaalbaar zijn op het tijdstip van de zekerheidsstelling
 - Bepaalbaarheidsvereiste
 - Objectief criterium: de overeenkomst moet het mogelijk maken de schuldvorderingen te bepalen (libellering)
 - Subjectief criterium: uit de gegevens van de zaak moet blijken dat de partijen de bedoeling hadden om de schuldvordering te waarborgen (werkelijke wil van de partijen)
- Art. 10 Pandwet: codificatie van Mengal

7

2

Pandwet

8

Wat is verpandbaar onder de Pandwet?

- Individuele roerende goederen, voor zover ze autonoom zijn
- “Bepaald geheel” van roerende goederen
- Schuldvorderingen (maar geen registratie)
- Zowel huidige als toekomstige goederen
- Quid vruchten?

9

Wat is een algemeenheid (*bepaald geheel*)?

- Feitelijke algemeenheid
 - Fluctuerend geheel van activa met gemeenschappelijke bestemming
 - Afzonderlijk (onlichamelijk) roerend goed
- Rechtsalgemeenheid
 - Fluctuerend geheel van activa en passiva met gemeenschappelijke bestemming
 - Afzonderlijk (onlichamelijk) roerend goed
- Gemeenschappelijke bestemming = subjectief en feitelijk

10

Wat is niet verpandbaar onder de Pandwet?

- Zeeschepen en teboekgestelde schepen en vaartuigen
- Bepaalde intellectuele eigendomsrechten
- Onroerende goederen
- Financiële activa (wél onder de WFZ)

11

2

Pandwet

Pand op de handelszaak

12

Voorwerp van de handelszaak

- Wettelijk afgebakend object (art. 7 Pandwet)
- Behoud interpretatie wet 1919
- Handelszaak = meergelaagd roerend goed (“stolp”)
- Voorwerp pand = de handelszaak zelf

13

Voorwerp van de handelszaak: voorbeelden

- Het pand wordt gevestigd op:
 - “De handelszaak, bestaande uit [..]”
 - “Alle goederen die de handelszaak uitmaken”
 - “Alle roerende goederen die toebehoren aan de pandgever”
 - “De onderneming”

14

Samenstelling van de handelszaak

- Essentiële bestanddelen
 - Quid cliënteel? (Cass. 19 februari 2017)
- Facultatieve bestanddelen
 - Cass. 6 november 1970?
- Uitgesloten bestanddelen
 - Onroerende goederen

15

2

Pandwet

Pand op de schuldvorderingen

16

Algemeen

- Zeer beperkte wijziging cfr. art. 2075 BW
- Totstandkoming door sluiten van de overeenkomst
- Moet bevoegd zijn tot kennisgeving
 - Quid conditionele bevoegdheid?
- Registratie niet langer mogelijk
- Uitwinning?

17

Verpandbaarheid als onderdeel van een algemeenheid

- Schuldvordering als deel van registerpand op handelszaak?
- Pand op de “stolp” of op de goederen ut singuli?

18

2

Pandwet

Pand op de intellectuele rechten

Zakelijke zekerheden in vogelvlucht

19

Verpandbaar onder de Pandwet?

- Intellectuele rechten = *sui generis* onlichamelijke roerende goederen
- Pre Pandwet: moeilijk, want geen buitenbezitstelling
- Sinds Pandwet: verpanding mogelijk door registerpand

Zakelijke zekerheden in vogelvlucht

20

20

Tegenstelbaarheid van pand op intellectuele rechten

- Auteursrechten
- Industriële eigendomsrechten
 - O.a. octrooien, merken, tekeningen en modellen

21

Waar registratie nemen?

Intellectueel recht	Bevoegde dienst	Toepasselijke wetgeving
Benelux merken en modellen	Benelux-Bureau voor Intellectuele Eigendom (BOIP)	Benelux-Verdrag inzake de Intellectuele Eigendom (BVIE) – titel II en III
Uniemerk (EU)	Bureau voor intellectuele eigendom van de Europese Unie (EUIPO)	Verordening 2017/1001 inzake het Uniemerk Richtlijn 2015/2436 betreffende de aanpassing van het merkenrecht der lidstaten
Gemeenschapsmodel (EU)	Bureau voor intellectuele eigendom van de Europese Unie (EUIPO)	Verordening 6/2002 betreffende Gemeenschapsmodellen Richtlijn 98/71 inzake de rechtsbescherming van modellen
Octrooi (BE)	Dienst voor de Intellectuele Eigendom (DIE)	Art. XI.1-81 WER
Europees octrooi (breder dan EU- 38 lidstaten)	Europees Octrooibureau (EOB - EPO)	Verdrag inzake het Europees octrooi Art. XI.82-90 WER
Internationaal merk – octrooi – model	World Intellectual Property Organization - Genève Internationale merkregistratie via BOIP – EUIPO die dan doorstuurt aan WIPO	Merk: Overeenkomst en Protocol van Madrid betreffende de internationale inschrijving van merken Model: Overeenkomst van 's-Gravenhage Octrooi: Patent Cooperation Treaty (PCT) + Art. XI.91 WER

22

Quid IPR: verpandbaar onder Belgisch recht?

- Industriële eigendomsrechten
 - Art. 93 WIPR: “Beheerst door het recht van de Staat voor het grondgebied waarvan de bescherming van de eigendom wordt gevraagd”
- Uitvindingen?
- Octrooi licenties?
- Royalties?
- Quid indien deel van pand op de handelszaak?

23

2

Pandwet

Eigendomsvoorbehoud en retentierecht

24

Begrip

- Artikel 69 Pandwet
- La reine des sûretés
- Eigendom onder opschortende voorwaarde
- Verrijkingsverbod (art. 72 Pandwet)

25

Registratiemogelijkheid (1)

- Registratie niet verplicht, wel mogelijk
- Belang
 - Doorverkoop buiten 'normal course of business' aan derde professional: onderzoeksplicht
 - Registratie voorkomt natrekking
- Superprioriteit (art. 58 Pandwet)
 - Voorrang op eerder gevestigd hypotheekrecht *zodra* het geregistreerd is
 - <> pandrecht: anterioriteitsregel (art. 57 Pandwet)

26

Registratiemogelijkheid (2)

- Registratie alvorens incorporatie
- Uitwinningsproblematiek
- Art. 20, 5° Hyp.W.: voorrecht onbetaalde verkoper (zonder publiciteit)

27

2

Wet Financiële Zekerheden

28

Algemeen

- Omzetting van de Richtlijn Financiële Zekerheden

- Autonome wetgeving (exclusief systeem)
 - *White list* (art. 7 WFZ)
 - Consumentenrecht (art. 2 WFZ)

29

Voorwerp van het pand

- Financiële activa
 - Financiële instrumenten
 - Bankrekeningen (*contanten*)
 - Bankvorderingen

- Zowel huidige als toekomstige goederen

30

Tegenstelbaarheid

- Bankrekeningen en bankvorderingen: voldoende bepaald of bepaalbaar
 - Art. 1690 oud BW
- Aandelen op naam: inschrijving in het aandelenregister
- Gedematerialiseerde aandelen: creditering op “speciale rekening”
 - Quid beschikkingsrechten?
- Andere financiële instrumenten (obligaties, opties, emissierechten...): bezit of controle

31

3

B2B-wet: impact op zakelijke zekerheden

32

Algemeen

- Onrechtmatige bedingen tussen ondernemingen
- Inspiratie uit consumentenrecht (B2C)
- Vanuit het oogpunt van het financieel recht niet volledig nieuw tussen ondernemingen
 - Wet betalingsachterstand handelstransacties
 - Wet financiering KMO's

33

Toepassingsgebied

Wanneer?	Voor wie?	Wat?	Waar?
<ul style="list-style-type: none">▪ Contracten gesloten, hernieuwd, verlengd, gewijzigd na 1 december 2020▪ Niet voor lopende contracten	Tussen ondernemingen	<p>Alle contracten</p> <ul style="list-style-type: none">▪ Niet beperkt tot bepaalde sector▪ Niet beperkt tot algemene voorwaarden (ook onderhandelde clauses) <p>Met 2 uitzonderingen: financiële diensten en overheidsopdrachten</p>	<ul style="list-style-type: none">▪ Belgische dwingende regels blijven van toepassing als alle aanknopingspunten in België (art. 3, 3° Rome I)▪ Parlementaire stukken gaan uit van kwalificatie als bijzonder dwingend recht → Geen rechtskeuze als oplossing

34

Hoofdpijnen B2B-wet: 3 toetsingscriteria

Algemene norm ("catch all")

- Verbod op kennelijk onevenwichtige bedingen
- Toetssteen: juridisch evenwicht
- Marginale toetsing

Zwarte lijst

- Verbod
- Onweerlegbaar

Grijze lijst

- Vermoeden van onevenwicht
- Weerlegbaar

35

Belang / sancties

- Nietigheid
- Stakingsvordering
- Strafsancties

36

Toepassingsgebied – uitzondering voor financiële diensten

- “Iedere **dienst van bancaire aard** of op het gebied van **kredietverstrekking, verzekering, individuele pensioenen, beleggingen en betalingen**” (“*incl. financiële instrumenten en kredietovereenkomsten*”, MvT wet 4 april 2020)
- Ruime definitie – evolutieve interpretatie (verslag aan de Koning KB 23 maart 2014)
 - Sensu stricto: financiële *diensten*
 - Sensu lato: financiële *producten*
- Onduidelijkheid over exacte contouren
 - Onduidelijke voorbereidende werken
 - Weinig literatuur

37

Toepassingsgebied - voorbeelden

Juridisch instrument	Financiële dienst
Overeenkomst tot openen rekening (effecten, spaar – zicht – termijn)	✓
Kredietovereenkomst	✓
Verzekeringsovereenkomst	✓
TAK 21	✓
TAK 23	✓
Aankoop effecten	✓
Beleggingsdiensten (bv. beleggingsadvies)	✓
Aandeelhoudersovereenkomst	(?)
SPA	(?)
Overeenkomst tot zekerheid (borg, pand, hypotheek)	(?)

38

Vragen?

+322 543 31 33 Thomas.Donnez@Eubelius.com Eubelius.com

